

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ**

Л.В. МАЛЯР

«Дитяча література»

Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи

Ужгород–2022

УДК 37.016(076):82-93.09
М 21

Маляр Л.В. Дитяча література: методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. 30 с.

Методичні рекомендації розроблені відповідно до вимог освітньо-професійної програми «**Початкова освіта**» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (галузь знань **01 – Освіта/Педагогіка**, спеціальність **013 – Початкова освіта**).

Рецензенти:

Товканець О.С., доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи ДВНЗ «УжНУ»

Кухта М.І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи ДВНЗ «УжНУ»

Рекомендовано до друку:
науково-методичною комісією факультету суспільних наук
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол №6 від 17.01.2022 р.)

© Маляр Л.В.
Ужгородський національний університет, 2022

ЗМІСТ

Пояснювальна записка

Тема 1. Дитяча література – складова і невід'ємна частина художньої літератури, її своєрідність. Усна народна творчість у колі дитячого читання

Тема 2. Казка як жанр усної народної творчості й художньої словесності. Із історії становлення й розвитку літературної казки

Тема 3. Українська дитяча література XIX – початку XX ст.

Тема 4. Дитяча література новітнього періоду

Тема 5. Сучасна література для дітей. Література для дітей незалежної України

Тема 6. Українська література для дітей на початку XXI ст.

Тема 7. Виховний потенціал дитячої літератури Закарпаття

Рекомендовані джерела інформації

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна «Дитяча література» є важливою складовою блоку дисциплін професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи і спрямовується на ознайомлення студентів із літературним процесом в українському та світовому письменстві у дискурсі дитячого читання. У процесі навчання студенти ознайомлюються зі змістом рекомендованих для читання дітям художніх творів. Такий підхід викликає у студентів інтерес до дитячих книг, бажання самостійно в них орієнтуватися, виразно читати, аналізувати їх, тобто готує майбутнього фахівця до ефективного використання художньої літератури як важливого засобу формування світоглядних позицій сучасної дитини. Адже як казав Василь Сухомлинський: «Книжка – то азбука культури, перша сходинка мудрості, перші двері до світу людяності». Отже, майбутньому фахівцеві – вчителю початкової школи – необхідне фактичне знання дитячих літературних творів, уміння давати їм оцінку, а також практичні уміння формувати читацьку, літературознавчу, бібліотечно-бібліографічну та особистісно-діяльнісну компетенції молодших школярів.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Дитяча література» є ознайомлення студентів із творами дитячої літератури та специфікою їх використання у роботі з дітьми молодшого шкільного віку.

Серед очікуваних результатів навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Дитяча література**»:

- знати концептуальні положення державних документів, що регламентують процес навчання української мови і літературного читання у початковій школі, зокрема – Державного стандарту початкової освіти Нової української школи; принципи побудови типових освітніх програм початкової освіти, усвідомлювати завдання, змістові лінії, результати навчання мовно-літературної освітньої галузі. Формування у майбутніх учителів професійного погляду на дитячу літературу як на мистецтво слова, яке зосереджує в собі національний і світовий досвід, і як на навчальний матеріал, який треба вміти розглядати з літературознавчої та методичної точки зору одночасно, щоб обирати доцільні напрями аналізу літературного твору;

- моделювати, створювати та підтримувати безпечне, ергономічне, інклюзивне освітнє середовище початкової школи; володіти уміннями і навичками забезпечення організації педагогічного процесу в навчальних закладах з урахуванням принципів початкової освіти, зокрема дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, компетентнісного підходу тощо. Усвідомлювати психологічні особливості сприймання художнього тексту дітьми різного віку; знати біографії та основні характеристики творчості як дитячих письменників, так письменників, твори яких увійшли до кола дитячого читання; розуміти соціальний контекст художніх творів;

- уміти організовувати та аналізувати свою педагогічну діяльність;

виявляти і розвивати педагогічні здібності та здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення мовно-літературної освітньої галузі. Уміти формувати читацьку, літературознавчу, бібліотечно-бібліографічну та особистісно-діяльнісну компетенції молодших школярів;

- усвідомлювати мету, завдання, особливості структурної побудови різних типів уроків української мови і літературного читання в початковій школі; знати програмні вимоги до вивчення літературного читання у 1-4 класах; основні методи, прийоми та дидактичні засоби навчання, інноваційні підходи та технології навчання літературного читання у початковій школі; форми організації навчального процесу з літературного читання та способи організації групової навчальної діяльності учнів; знати вимоги до знань, умінь і навичок учнів з літературного читання за роками і етапами навчання, усвідомлювати недоліки читання, їх причини та шляхи подолання; норми оцінювання навчальних досягнень молодших школярів;

- знати твори відомих дитячих українських і зарубіжних письменників, які ввійшли до золотой скарбниці вітчизняної та світової літератури; знати етапи розвитку та історичні умови формування літератури для дітей; усвідомлювати жанрову своєрідність фольклорної та авторської літератури; володіти основними літературознавчими термінами; розширювати уявлення студентів про місце і значення дитячої літератури у вихованні особистості дитини; знати вимоги до змісту й оформлення книг для дітей; основні прийоми роботи над художнім текстом, що забезпечують вплив літературного змісту читання на формування дитячої особистості; уміти аналізувати кожен літературний твір із кола читання учнів початкових класів, виходячи з літературної специфіки тексту; виявляти здатність критично осмислювати й оцінювати прочитане, давати оцінку зображеному, інтерпретувати; розширювати уявлення студентів про місце і значення дитячої літератури у вихованні та формуванні особистості дитини; а також добирати і опрацьовувати наукову та навчально-методичну літературу з проблем літературного читання.

- сприяти формуванню методичної компетентності, яка ґрунтується на теоретичній і практичній готовності до проведення уроків словесності та виховних справ, уміннях добирати твори відповідно до віку дітей і завдань роботи; виразно читати поетичні та прозові твори для дітей; аналізувати твори дитячої літератури різних видів і жанрів у єдності їх естетичної та соціально-етичної сутності, визначати їх освітньо-виховний та естетичний вплив на дітей, а також в уміннях самостійно готувати повідомлення про письменника, використовуючи його книги та літературно-критичні матеріали; у життєписі авторів виокремлювати біографічні факти, які сприятимуть активізації читацьких інтересів учнів; визначати основні мотиви творчості письменників; самостійно добирати твори різних письменників до визначеної тематики, складати книжкові виставки (авторські та тематичні) і самостійно готувати коментарі до них;

- уміти і виявляти готовність навчатися й оволодівати знаннями, зокрема,

інноваційними методичними підходами, технологіями навчання, розвитку й виховання учнів початкової школи; вміти застосовувати в навчальному процесі досягнення сучасних методик вивчення української мови та читання, передовий практичний досвід педагогів-новаторів; виявляти готовність створювати власну методичну скарбничку технологій, стратегій вивчення мовно-літературної освітньої галузі. Оцінювати дитячі книжки з точки зору педагога, визначати для якого віку вони адресовані, який пізнавальний, виховний та естетичний потенціал мають; використовувати вивчені напам'ять жанри дитячого фольклору та кращі твори письменників у повсякденному житті дітей (уроки, позакласне читання, ігри, прогулянки, спостереження, режимні процеси, свята тощо); складати оповідання, казки, загадки тощо про явища природи, речі побуту, персонажів слов'янської міфології; надавати рекомендації батькам щодо способів активізації читацької діяльності дітей;

- вміти здійснювати аналіз, самоаналіз результатів та ефективності проведення уроків з вивчення мовно-літературної галузі; аналізувати труднощі, що виникають під час педагогічної діяльності, усвідомлювати їх рішення та попередження; визначати причини недоліків у роботі та аналізувати власні досягнення; формувати готовність до підвищення рівня педагогічної майстерності; до оволодіння знаннями про способи професійного самовдосконалення; розвивати бажання розвивати власні педагогічні здібності та потребу професійного самовдосконалення.

**Тема 1. Дитяча література – складова і невід'ємна частина художньої літератури, її своєрідність.
Усна народна творчість у колі дитячого читання**

Питання для обговорення

1. Поняття «дитяча література», своєрідність дитячої літератури. Функції дитячої літератури.
2. Зародження і розвиток національної літератури для дітей.
3. Тематичне та жанрове розмаїття літературних творів для дітей. Художнє оформлення книг для дітей.
4. Видатні діячі культури про роль книги у вихованні дітей.
5. Популяризація дитячої літератури на сучасному етапі. Сучасні дитячі журнали («Барвінок», «Зернятко», «Пізнайко», «Маленький розумник», «Маленька фея та сім гномів», «Малятко», «Крилаті», «Ангелятко», «Куля», «Вигадуй, думай, грай», «Равлик», «Колобочок», «Стежка», «В гостях у казки», «Смайлик», «Яблунька», «Веселі картинки», «Весела перерва», «Джміль», «Дзвіночок», «Водограйчик» тощо), їх змістова насиченість, структура.
6. Природа фольклору, його особливості, походження та система жанрів. Фольклористика як наука.
7. Народно-педагогічні погляди українців на виховання дітей. Виховний потенціал народних традицій.
8. Особливості та характеристика основних жанрів дитячого фольклору. Ігровий фольклор та його вплив на формування особистості дитини. Малі жанри українського фольклору: прислів'я, приказки, загадки, скоромовки, прикмети.
9. Особливості вивчення фольклору на уроках української мови та читання у початковій школі. Виховний потенціал усної творчості народів світу. Народна педагогіка – джерело соціального виховання та засіб етнокультурного розвитку дитини.
10. Фольклор народів світу. Фольклор як засіб полікультурного виховання школярів.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Складіть опорну схему, що відображає основні етапи становлення і розвитку дитячої літератури в Україні.
2. Проаналізуйте змістове наповнення сучасних підручників з літературного читання та посібників із позакласного читання
3. Розгляньте особливості дитячої літератури на конкретному дитячому творі. Яким має бути твір для дитини молодшого шкільного віку?
4. Опрацюйте питання з основ теорії літератури. Специфіка художньої літератури. Художній образ, його природа, відношення до дійсності. Відмінність образів художньої літератури від інших видів мистецтва. Принципи аналізу художнього твору. Тема та ідея художнього твору.

Композиція і сюжет. Мова художнього твору. Літературні роди, види, жанри. Епос, лірика, драма.

5. Запишіть висловлювання видатних людей про роль дитячої книги у вихованні дітей
6. Зі словника літературознавчих термінів запишіть тлумачення дефініцій: вірш, байка, оповідання, розповідь, повість, повість-казка, алегорія, гіпербола, метафора
7. Окресліть умови та шляхи формування читацьких інтересів та активної читацької діяльності молодших школярів.
8. Створіть рекламу або напишіть анотацію до улюбленого з дитинства літературного твору
9. Уроки позакласного читання, особливості структури та роль у становленні читацької самостійності молодших школярів
10. Вивчіть напам'ять загадки, потішки, забавлянки, колискові пісні, щедрівки та колядки, заклички, дражнили, лічилки, мирилки та ін.
11. З'ясуйте відмінність між прислів'ям і приказкою (порівняйте 5 прислів'їв і 5 приказок. Знайдіть відмінні риси).
12. Визначте сферу використання скоромовок.
13. Який прийом лежить в основі творення загадки? (покажіть це на прикладі)
14. Розгляньте особливості вивчення фольклору на уроках української мови та читання у початковій школі.

Література:

1. Качак Т. Літературна освіта молодших школярів. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2016.
2. Качак Т. Українська література для дітей та юнацтва: Підручник. К.:ВЦ Академія, 2016. 350 с.
3. Кіліченко Л.М. Українська дитяча література. К.: Вища школа, 1988. 431 с.
4. Кизилова В. В. Українська література для дітей та юнацтва: новітній дискурс : навчально-методичний посібник для студ. вищих навч. закл. Старобільськ : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2015. 236 с
5. Мацевко-Бекерська Л.В. Урок читання у початковій школі: Навчально-методичний посібник. Львів, 2004.

Тема 2. Казка як жанр усної народної творчості й художньої словесності. Із історії становлення й розвитку літературної казки

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика казки як жанру. Особливості та виховне значення українського казкового епосу. Причини схожості сюжетів народних казок.

2. Класифікація народних казок. Історія становлення й розвитку літературної казки. Спільні й відмінні риси народної й літературної казки.
3. Класифікація літературної казки. Виникнення і розвиток літературної казки у світовій літературі.
4. Шарль Перро – перший письменник в Європі, що зробив народну казку надбанням дитячої літератури. Збірка «Казки моєї матері Гусині...». Особливості переробки казок, їх моральна основа. Новаторство Шарля Перро у французькій літературі. Казки Ш.Перро, що увійшли до класики світової дитячої літератури, їх фольклорна основа та особливості літературної обробки: «Червона Шапочка», «Кіт у чоботях», «Хлопчик-мізинчик», «Віслюкова шкіра», «Зачарована красуня», «Синя борода», «Попелюшка або «Кришталевий черевичок». Вплив казок Ш.Перро на подальший розвиток жанру літературної казки у світовій дитячій літературі.
5. Брати Вільгельм та Якоб Грімм. Діяльність братів Грімм у галузі збирання, вивчення і літературної обробки німецьких народних казок. Продовження і розвиток народних традицій у «Дитячих і сімейних казках» братів Грімм. Педагогічне спрямування казок: «Заєць та їжак», «Бременські музики», «Лисиця і гуси», «Попелюшка», «Мішок хитрощів», «Хоробрий кравчик», «Гензель і Гретель», «Соломинка, вуглик і біб», «Горщик каші» та ін. Багатство змісту казок, відображення народного життя, мрій про краще майбутнє, гумор, дотепність у казках.
6. Вільгельм Гауф. Біографічні відомості. Подальший розвиток німецької літературної казки у творчості В. Гауфа. В. Гауф про роль казки у вихованні дітей, особливості жанру літературної казки. Гуманістична спрямованість казок В. Гауфа («Маленький Мук», «Карлик Ніс», «Каліф-лелека»). Фантастика і реальність у казках В. Гауфа.
7. Ганс Крістіан Андерсен. Життєвий і творчий шлях письменника. Автобіографічний характер казок «Гидке каченя», «Соловей» Г.К.Андерсена, втілення гуманістичних ідей в його творах. Образи позитивних героїв у казках «Русалонька», «Снігова королева», «Дюймовочка», «Ромашка», «Стійкий олов'яний солдатик», «Соловей», «Гидке каченя» та ін. Сатиричні казки Г. –К. Андерсена: «Нове вбрання короля», «Свинопас», «Принцеса на горошині».
8. Розвиток жанру літературної казки в Росії у I половині XIX ст. Казки Олександра Пушкіна та Петра Єршова. Народність змісту. Реалізм і фантастика. Роль сатири і гумору в казках.
9. Арабські казки в дитячому читанні. Збірка казок «Тисяча і одна ніч».

10. Історія становлення й розвитку української літературної казки. Дидактична і виховна спрямованість казок (творчість Марко Вовчок, С. Руданського, Б. Грінченка, Лесі Українки, Олександра Олеся, М. Коцюбинського, М. Черемшини, І. Франка, О. Іваненко, Н. Забіли, В. Сухомлинського, В. Нестайка та ін.)
11. Сучасна літературна казка. Казкотерапія та її специфіка.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Порівняйте казки «Червона Шапочка» та «Попелюшка, або Кришталевий черевичок» та «Попелюшка» Шарля Перро та братів Грімм (результати оформіть у вигляді таблиці).
2. Підготуйте повідомлення на тему: «Історія становлення й розвитку літературної казки у світовій літературі», «Історія становлення й розвитку української літературної казки», «Сучасна літературна казка».
3. Розкрийте алегорію казок «Червона Шапочка», «Синя Борода», «Кіт у чоботях», «Хлопчик-мізинчик».
4. Визначте особливості літературної казки у порівнянні з народною. Покажіть це на прикладі творів Л. Українки «Біда навчить», «Метелик», «Лілея»; І. Франка «Фарбований лис»; М. Коцюбинського «Дві кізочки», «Про двох цапків»; Н. Забіли «Сорока-білобока»; О. Іваненко «Кисличка», «Чорноморденький» (на вибір) та кількох народних казок.
5. Підготуйте план-конспект виховної справи за темою «Ця чарівна країна Казка», або «Подорож казками» «Зустріч із казкою» (на вибір).
6. Підготуйте повідомлення на тему: «Казка народна і казка літературна: спільні та відмінні риси», «Народна педагогіка – джерело соціального виховання та засіб етнокультурного розвитку дитини», «Фольклор як засіб полікультурного виховання школярів» (за вибором).
7. Підготуйте реферат на тему «Казкотерапія та її специфіка».
8. Підготуйте есе про медитативну функцію казок.
9. Запропонуйте систему дидактичних ігор та вправ за мотивами казок.
10. Напишіть казку для дітей молодшого шкільного віку.

Література:

1. Більчук М. Українські та зарубіжні письменники: розповіді про життя і творчість. Тернопіль: Підручники і посібники, 2014. 240 с.
2. Зарубіжна література для дітей: хрестоматія/ упор. А.І. Мовчун (та ін.). К.: Арій, 2011. 596 с.
3. Кіліченко Л.М. Українська дитяча література К.: Вища школа, 1988. 431 с.
4. Качак Т. Б., Круль Л. М. Зарубіжна література для дітей: підручник. К.: Академвидав, 2014. 416 с.

5. Перро Ш. Сказки матушки Гусьїни, или Истории и сказки билих времен с поучениями. Пер.с фр. В.Гошко. М.: Худож.лит., 1991. 142 с.

Тема 3. Українська дитяча література ХІХ – початку ХХ ст.

Питання для обговорення

1. Творчість Тараса Шевченка. Погляди поета на освіту й виховання молодого покоління. «Букварь Южнорусский». Використання в ньому творів усної народної поезії. Твори Т.Шевченка в дитячому читанні. Пейзажна лірика Т.Г. Шевченка. Майстерність у створенні картин природи в поезіях «Тече вода з – під явора», «Ой, діброво, темний гаю», «Дивлюсь, аж світає». Картини природи і родинного побуту у віршах «Садок вишневий коло хати», «І досі сниться під горою» та ін..
2. Творчість Марка Вовчка. Історичне минуле, соціальні протиріччя, стосунки дітей, картини природи у казках Марка Вовчка «Кармелюк», «Невільничка», «Дев'ять братів і десята сестриця Галя» та ін
3. Участь Леоніда Глібова у створенні дитячої літератури. Тісний зв'язок його творчості з педагогічною діяльністю. Різноманітність жанрів: байки для дітей, віршовані казки, загадки й відгадки, ліричні поезії, пісні. Байки Л.Глібова в дитячому читанні («Вовк та Ягня», «Щука», «Коник-стрибунець», «Лисиця жалібниця», «Музики» та ін.). Засудження жорстокості, несправедливості, паразитизму, ледарства, лицемірства, підлабузництва. Ліричні вірші Л.Глібова «Веснянка», «Зимня пісенька», «Квіткове весілля». Жанрова специфіка, широке використання народної поезики, вміння автора у простій і доступній для дітей формі змінювати навколишнє оточення. Вагомий внесок Л.Глібова у створення оригінальної форми літературної загадки. Сюжети загадок, їх композиційні особливості. Образ оповідача – лагідного, жартівливого дідуса. Цікаві зразки загадки-акровірша.
4. Характеристика творчого шляху Олени Пчілки. Внесок письменниці у розвиток дитячої літератури. Жанрова різноманітність творів («З гринджолами», «Вертаються школяріки», «Школярік на виїзді», «Вишеньки-сережки», «Сестричка і братик», «Метелик», «Пісенька», «Люлі, люлі...». «Мама й доня», «Весняні квіти», «Як швидко літо проминуло», «До діточок», «Діточкам»). Казки О.Пчілки «Журавель та Чапля», «Казочка про Коржика». Байки «Котова наука», «Миша-городянка і Миша-хуторянка». Фольклорні записи О.Пчілки (народні пісеньки та віршики, ігри загадки, прислів'я та приказки). Сміховинки («Злодій», «Незагублений чайник», «Роботящий син», «Сміховинка», «У школі», «Приповістка про хліб» тощо).

5. Життєвий та творчий шлях Лесі Українки Поезія для дітей: «На зеленому горбочку», «Літо краснеє минуло», «Вишеньки», «Мамо, іде вже зима», Казки «Біда навчить», «Лелія», «Метелик».
6. Творчість для дітей Івана Франка. Казки «Ріпка», «Лисичка і рак», «Заєць і їжак», «Лисичка і журавель», «Три міхи хитрощів», «Фарбований лис». Дидактична і виховна спрямованість казок І.Франка. Цикл «Коли ще звірі говорили».
7. Життєвий та творчий шлях Михайла Коцюбинського, Оповідання «Ялинка», «Маленький грішник» та ін. Казки, їх значення у моральному вихованні дітей («Про двох цапків», «Дві кізочки», «Івасик і Тарасик», «Чого ж вони зраділи?», «Десять робітників», «Брати-місяці»).
8. Творчість Бориса Грінченка для дітей. Поетичні твори «На волю», «Ластівка», «Сонечко ясне встає», байка «Швидка робота». Дидактична спрямованість казок («Два Морози», «Сопілка», «Сірко», «Три бажання», «Дівчинка Леся», «Дурень думкою багатіє» та ін.). Оповідання «Украла», «Кавуни», «Олеся»
9. Поетичні твори для дітей Сидора Воробкевича «Рідна мова», «То наші любі, високі Карпати», «Веснянка», «Осінь», «Колискова», Павла Грабовського «Сонечко та дощик», «Зійшли сніги, шумить вода», «Метеличок», «Щоглик», Якова Щоголева «Травень», «Степ», «Зимній ранок», «Осінь», «Літній ранок», поезія Олександра Олеся в дитячому читанні: «Рідна мова в рідній школі», «О слово рідне», «Ялинка», «Снігурі», «Капустонька», «Весна», «Все навколо зеленіє...» та ін.. Тематичне і жанрове розмаїття поетичних творів. Мотиви рідної природи у віршах поетів.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Підготуйте колективний мультимедійний інформаційний проект «Твори Тараса Шевченка у дитячому читанні»
2. Вивчіть напам'ять твори Т. Шевченка «Садок вишневий коло хати», «Зацвіла в долині», «Тече вода з-під явора» та Л.Глібова «Веснянка», «Чиж та голуб», «Зимня пісенька» (фрагмент).
3. Підготуйте реферат на одну із запропонованих тем: «Пейзажна лірика Т.Шевченка», «Образ України у творчості Т.Шевченка», «Творчість Т.Г.Шевченка – дивовижний феномен української культури».
4. Схарактеризуйте загадки та акровірші Л. І. Глібова: художня форма, образи, художні та мовні засоби педагогічна та виховна спрямованість творів цього жанру.

5. Проаналізуйте байку Л.І.Глібова «Коник-стрибунець»: тематика, проблематика, образи, мовні та художні засоби, виховне та пізнавальне значення
1. Порівняйте казки Олени Пчілки та українські народні казки «Лисичка-сестричка і Вовк-панібрат», «Казочка про Козу-дерезу», «Коза-дереза».
 2. Підготуйте оригінальні повідомлення на теми: «Біографія Олени Пчілки», «Цікаві факти із біографії Лесі Українки».
 3. Напишіть відгук на книгу Олени Пчілки для дітей «Давня хатка».
 4. Вивчіть напам'ять поезії для дітей Олени Пчілки та Лесі Українки.
 5. Проаналізуйте казку Лесі Українки «Біда навчить»: тема, ідея, майстерність автора в зображенні персонажів-птахів. Сформулюйте до тексту казки 10 запитань.
 6. Підготуйте і презентуйте інформаційні мультимедійні проекти на тему «Життя і творчість Олександра Олеся», «Життєвий та творчий шлях Михайла Коцюбинського», «Педагогічна та літературна діяльність Бориса Грінченка»
 7. Напишіть реферат на тему: «Концепція символізму у поезіях Олександра Олеся», «Фольклорна основа казок Олександра Олеся», «Творча реалізація поета у дитячій літературі».
 8. Проаналізуйте оповідання Б.Грінченка «Украла»: тема, проблематика, ідеї, герої. Прочитайте портретну характеристику Олександри. Якою побачив її вчитель? Проаналізуйте психологічний стан дівчинки. Про що свідчить її «похнюплена голова», «втуплені очі», «обличчя бліде, як крейда»? Чому вона «вхопилася руками за стіл»? Як ви думаєте? Як спочатку діти ставляться до Олександри? Чому вони змінюють своє ставлення до неї? Як ви думаєте, чому Олександра краде хліб у своєї сусідки? Чому вона не попросила хліба? Як письменник описує Пріську? Яке ставлення автора до героїні?
 9. Проаналізуйте оповідання Б.Грінченка «Дзвінок»: тема, проблематика, ідеї, герої, майстерність автора у розкритті психологічного стану головної героїні. Порівняйте життя Наталі вдома і в сирітському притулку? Чи змінилося на краще життя Наталі? Проаналізуйте моральні страждання дівчинки у притулку. Як сприймає Наталя дзвінок? Символом чого став для неї дзвінок? Схарактеризуйте психологічний стан дівчини, коли вона чула дзвінок?
 10. Вивчіть напам'ять поезії для дітей Сидора Воробкевича, Павла Грабовського, Якова Щоголева, Олександра Олеся (на вибір)

Література:

1. Більчук М. Українські та зарубіжні письменники: розповіді про життя і творчість. Тернопіль: Підручники і посібники, 2014. 240 с.
2. Качак Т. Б. Література для дітей і дитяче читання у контексті сучасної літературної освіти: збірник науково-методичних статей. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2013. 132 с.
3. Літературознавча енциклопедія: у 2-х томах. / [авт.-укладач. Ю. Ковалів]. К.: ВЦ «Академія», 2007.
4. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т.Гром'як, Ю.І.Ковалів та ін. К.: ВЦ «Академія», 2007. 752 с.
5. Українська дитяча література: Хрестоматія. Упорядкув. Л.П.Козачок. К.: Вища школа, 2002. 519 с.

Тема 4. Дитяча література новітнього періоду

Питання для обговорення

1. Поетичні твори для дітей Павла Тичини («А я у гай ходила», «Гаї шумлять», «Йде весна», «Хор лісових дзвіночків») та Максима Рильського («Мова», «Шевченко», «Журавлина пісня», «Річка», «Білі мухи», «Віє вітер з-під воріт...»)
2. Творчий шлях Марійки Підгірянки. Зв'язок педагогічної діяльності з літературною. Жанрова різноманітність творів письменниці для найменших читачів. Тематичне розмаїття віршів поетеси із збірки «Мої пісні». Збірка Марійки Підгірянки «Безконечні казочки». Зв'язок із фольклором, щедре використання народних традицій.
3. Творчість Олександра Копиленка Теми школи, дитячої дружби, ролі учителя у вихованні дітей («Секрет», «Воликове нещастя», «Порізана парта»). Твори письменника про дітей воєнних та післявоєнних років («Сонце», «Хата хлопчика-мізинчика»), цикл оповідань про природу «Як вони поживають».
4. Твори для дітей та про дітей Олеса Донченка «Подорож до млина», «Хлопчик з дитбудинку», «Голубий гвинтик», «Золоте яєчко» Шкільна тематика у творчості О.Донченка «Юрко Васюта» та «Золота медаль»
5. Творчий шлях Наталі Забіли. Жанрова різноманітність творів письменниці. Висока майстерність у побудові сюжетів, створенні дитячих характерів. Тема раннього дитинства в творчості Н.Забіли («Ясочкина книжка», «Про дівчинку Маринку», «Катруся велика», «Катруся і Павлусь»). Розуміння письменницею дитячої душі. Казки Н.Забіли для наймолодших читачів: «Сорока-білобока», «Казка про Півника та Курочку і хитру Лисичку». Переказ народних казок – збірка «Під дубом зеленим», «Прабабині казки». Щедре використання сюжетів та образів дитячого фольклору. Тема

раннього дитинства в творчості Н.Забіли («Ясочкина книжка», «Про дівчинку Маринку», «Катруся велика», «Катруся і Павлусь», «Ми із братиком», «Про дівчинку, яка нічого не їла», «Марина Дмитрівна», «Скільки нас», «Мамине свято», «У космосі», «Барвінок», «Гусінь»). Розуміння письменницею дитячої душі. Пізнавальне та естетичне значення віршів Н.Забіли про природу. Цикл «Навесні та влітку», «Восени та взимку», «Проліски», «Прогулянка до лісу», «Дванадцять місяців», «Казки лісової кринички». Майстерність письменниці у змалюванні краси і багатств природи. «Весела абетка», «Веселий рахунок» – енциклопедія Н.Забіли для маленьких дітей. Тематичне багатство книг «У широкий світ», «Коли зійде місяць», «Про ліниву дівчинку», «Дивовижні пригоди Юрчика та його дідуся», «Чарівна хустина», «Три вишеньки». Образи дітей, гумор у творах.

6. Творчий шлях Оксани Іваненко. Казки про моральне виховання дітей (зб. «Великі очі»: «Сандалики, повна скорість», «Чудесна квітка», «Лісові казки», «У першому класі»).
7. Творчий шлях Марії Познанської. Жанрове і тематичне багатство творів поетеси для дітей. Збірки віршів «Мій квітник» та «Про золоті руки». Тематичне багатство поезій для найменших читачів «Ой коту-коточку, «Коза», «Корівка», «Моя ляля», «Здрастуй, сонечко», «Сніг іде», «Новачок Тарас», «Коли киця любить, коли сердиться», «Півень», «Зайчики», «Здрастуй, хлопчику маленький!», «Права ж, мамо, я великий?», «Вітер», «Горобина», «Лютий», «Конвалії» та ін.
8. Тема природи у творах для дітей Юрія Збанацького: «Чого сміялись рибки», «Казка про братика та сестричку», героїчна боротьба партизанів за звільнення окупованої фашистами України у оповіданнях зі збірки «Крилатий гонець».
9. Твори Миколи Трублаїні для дітей молодшого шкільного віку: оповідання «Волохан», «Пустуни на пароплаві», «Крила рожевої чайки», казки «Мандрі Закомарика», «Про дівчинку Наталочку та сріблясту рибку» та ін.
10. Василь Сухомлинський. Оповідання зі збірок «Пшеничний колосок» та «Гаряча квітка» («Сьома дочка», «Райдуга в бурульці», «Через потік», «Найкрасивіше і найбрудніше», «Чому заплакав Петрик», «Красиві слова і красиве діло», «Пурпурова квітка», Скільки ж ранків я проспав!», «Безрідний дятел», «Краса, натхнення, радість і таємниця», «Соромно перед соловейком», «Що краще?», казка «Флейта і вітер» та інші твори письменника).

11. Твори для дітей Віктора Кави («Юля», «Добраніч, мамочко!», «Гроза над луками», «Мені не страшно», «Він живий!», «Вітя на вулиці», «Я і мій телевізор» та ін).
12. Твори Василя Чухліба у дитячому читанні. Оповідання «Як сонце сходить», «Брилик», «Голубий дощик», «Чи далеко до осені», «Зимова казка», «Велика сила», «Обруч» та ін.
13. Творчий шлях Платона Воронька. Тематика творів письменника для дітей. Збірки «Читаночка», «Малютам – соколятам», «Сніжна зіронька горить», «Облітав журавель», «До нас наближаються зорі», «Колисанки», «Всім по сім». Актуальність тематики віршів. Змалювання картин дитинства, праці («У нас зробили дощ», «Поливала я порічки», «А у нас ростиме ліс», «Оленка маленька», «Картина» тощо). Майстерність поетичних мініатюр. Казки П.Воронька («Чотири вітри», «Спір», «Цап - забіяка», «Лісовий гомін», «Лісова казка», «Нехо – Него», «Казка про сніжину – краплину», «Казка про незвичайні покупки», тощо). Використання фольклорних традицій. Образність, гумор, дотепність.
14. Тематичне розмаїття творів Грицька Бойка. Жартівливі вірші про школу. Скоромовки-спотиканки, загадки. Збірки «Цікаві пригоди», «Суперечка», «Будемо шахтарями», «1 раз у перший клас» та інші. П'єси-казки «Космічна подорож», «Про Андрійка і Терпця». Перекладацька діяльність Грицька Бойка.
15. Творчість Василя Симоненка. Поезія «Лебеді материнства» («Виростеш ти сину...»), «Моя мова», віршовані казки для дітей «Цар Плаксій та Лоскотон», «Подорож у країну Навпаки».
16. Творчий шлях Дмитра Павличка. Збірки поезій і казок для дітей «Зернина» («Золотий олень», «Дядько Дощ», «Де найкраще місце на землі», «Рідна мова», «Обруч», «Смерічка», «Плесо», «Заєць», «Соняшник», «Мрія» тощо) Поема-казка «Золоторогий олень», казка «Пригоди kota Мартина».
17. Творчість Івана Драча. Книга для дітей «Лист до калини» («Балада про соняшник», «Самотня ластівка» «В товаристві джмеля»).
18. Поетичні збірки для дітей Михайла Стельмаха «Жнива», «Колосок до колоска», «Живі огні» «Весна-весняночка», «У сестрички дві косички», «В їжаковім вітряку», «Як журавель збирав щавель», «Бурундукова сім'я», «Цапків урожай», «Літо-ліло», «Лісова казка», «Непослушко довгі вушка і дзвоник», «Гуси-лебеді летять», «Щедрий вечір». Віршовані казки Михайла Стельмаха: «Заячий секрет», «Що посієш, те й пожнеш», «Чому кріт не з'являється на світ?», «В їжаковім вітряку», «Бурячок і їжачок» та казка у прозі – «Хатка у березовому лісі»

19. Творчий шлях Ліни Костенко. Збірка творів для наймолодших читачів «Бузиновий цар»: «Телеграма-блискавка», «Польові дзвіночки», «Чародійне слово», «Бабуся-ягуся», «Сунички», «Соловейко застудився», «Горобець із білою бородою», «Здивовані квіти», «Вже брами літа замикає осінь», «Дід Ревило», «Мурашки думають про зиму», «Березовий листочок», «Баба Віхола», «Заячий карнавал» «Перекинута шпаківня», «Бузиновий цар» та ін.
20. Світ дитинства у творах Всеволода Нестайка «Тореадори з Васюківки», «В Країні Сонячних Зайчиків», «Незвичайні пригоди в лісовій школі», «Пригоди журавлика», «Неймовірні детективи», «Загадка старого клоуна», «Чарівні окуляри».
21. Твори Миколи Сингаївського у дитячому читанні. Виховне та освітнє значення творів письменника для дітей. Аналіз збірок поета: зб. «Стежка до криниці», зб. «Метелик у портфелі», зб. «Листи до всіх». Оповідання та казки М.Сингаївського для дошкільного та молодшого шкільного віку: збірка «Їжачова книжка» («Про «Їжачову книжку», «Звідки у їжачка колючки», «Їжачок-співачок», Їжачок і струмок», «Їжачок-помічник», «Як їжачок над лугом літав» та інші твори).

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Підготуйте мультимедійну презентацію на тему: «Педагогічна діяльність та літературна творчість Марійки Підгірянки», «Основні чинники формування світоглядних позицій та педагогічних поглядів Василя Сухомлинського», «Творчий шлях Наталі Забіли», «Творчість для дітей Оксани Іваненко», «Творчість для дітей Платона Воронька», «Твори Миколи Сингаївського у дитячому читанні» .
2. На основі аналізу типових освітніх програм, розроблених під керівництвом Р.Б.Шияна, О.Я.Савченко, а також сучасних підручників з вивчення мовно-літературної галузі у початковій школі розкрийте освітньо-виховний потенціал та методичні аспекти вивчення творів В.Сухомлинського у 1-2 класах початкової школи. Розробіть план-конспект уроку.
3. На основі аналізу типових освітніх програм, розроблених під керівництвом Р.Б.Шияна, О.Я.Савченко, а також сучасних підручників з вивчення мовно-літературної галузі у початковій школі розкрити освітньо-виховне значення та методичні аспекти вивчення творчості В.Сухомлинського у 3-4 класах початкової школи. Розробіть план-конспект уроку.
4. Розкрийте особливості та методичні аспекти формування морально-етичних світоглядних позицій дітей молодшого шкільного віку засобами художнього слова В.Сухомлинського на уроках позакласного читання. Розробіть план-конспект уроку позакласного читання.

5. Порівняйте казку братів Грімм «Вовк та семеро козенят» і Н.Забіли «Вовк і козенята». Зверніть увагу на схожість та відмінність сюжетних ситуацій.
6. Порівняйте казки Н.Забіли «Рукавичка», «Плесканчик» (зб. «Під дубом зеленим») та українські народні казки «Рукавичка», «Колобок». У чому полягає схожість та відмінність сюжетних ситуацій? (Відповіді оформіть у вигляді таблиць).
7. Прочитайте вірші «Липка», «Облітав журавель», «Ніколи не хвались» П.Воронька, визначте їх тему та ідею. Вивчіть один із цих творів напам'ять (або ін. за власним бажанням).
8. Прочитайте вірші «Де найкраще місце на землі», «Птиця», «Яблуко» Д.Павличка; «Лебеді материнства» В.Симоненка; «Перекинута шпаківня» Л. Костенко, визначте їх тему та ідею. Вивчіть один із цих творів напам'ять (або ін. за власним бажанням).
9. Розробіть систему питань до одного із творів М.Сингаївського, О.Копиленка, О.Донченка, Ю.Збанацького, М.Трублаїні, В.Кави, В.Чухліба, К.Перелісної та ін. (на вибір студента),
10. Підготуйте презентацію «Діти в повістях В. Нестайка»
11. Вивчіть напам'ять поезії для дітей П.Тичини, Марійки Підгір'янки, Н.Забіли, М. Познанської, Платона Воронька, Грицька Бойка, В.Симоненка, Д.Павличка, Л. Костенко та ін.

Література:

1. Більчук М. Українські та зарубіжні письменники: розповіді про життя і творчість. Тернопіль: Підручники і посібники, 2014. 240 с.
2. Кизилова В. Динаміка української літературної прозової казки : монографія К. : Талком, 2020. 211 с.
3. Качак Т. Літературна освіта молодших школярів. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2016.
4. Мацевко-Бекерська Л.В. Урок читання у початковій школі: Навчально-методичний посібник. Львів, 2004.
5. Ревуцький Д. Живе слово: Теорія виразного читання для школи: Перевидання. Львів, 2001.

Тема 5. Сучасна література для дітей. Література для дітей незалежної України

Питання для обговорення

1. Творчість Ганни Чубач – збірки дитячих віршів патріотичного змісту «Батьківщина Україна», «Україна-рідний край», вірші та казки зі збірок «Йшла синичка до кринички», «Жук малий і волохатий», «Веселі

- вірші», «Вивчаймо самі», «Сонячна абетка», «Алфавітні усмішки», «Малюємо, читаємо, пишемо», «Черепашка Аха», «Прикмети – не секрети», «Десять бджілок», «Абетки: Весела. Крилата. Смачна», «Весела книжечка», «Букварик. Я збираюся до школи», «Мрійники» вірші та розмальовки, казочки «Лисий кіт Івашко», «У лісочку на пеньочку», «Біла шапка», «Дурна робота», «Сніговий король», «Хвалько», «Їжачок і Слимачок» та ін.
2. Творчість для дітей Анатолія Качана: збірки «Берегові вогні», «Гуляє парус на Лимані», «До синього моря хмарина пливе», «Журавель щипав щавель», «За нашим садом грає море», «Ліниві вареники: вірші-безконечники», «Листи з осіннього саду», «По дорозі їхав віз : гра зі словами-двійниками», «Прощання з літом», «Світанок року», «Хвиля хвилю доганяє», «Чари ворожбита».
 3. Творчість Ігоря Січовика: дитячі віршовані казки «Хитра киця», «Сірничок», «Лісник-чарівник», «Таємниця острова Коралів», «Чорний дощ», автор понад три сотні загадок, тисячі скоромовок, ігри з буквами і словами «Словограй» і «Мовограй», дитячі книги «Веселі загадки», «Казки та казочки», «Спритні пальчики», «Котячі дражнилки», «Тисяча скоромовок» та ін.
 4. Творчість Віри Багірової для дітей: вірші, п'єси, казки, оповідання, повісті, сценарії свят. Книги «Їхав автобус», «Водограй», «В'язанчик», «Бубликовий куц», «В'язанчик та Чугайстрова сопілка» «Бог любить нас», «Гуцулик», «Крапельки дощу», «Хай Бог вас береже», «Свята земля», «Таїнство пречистого милосердя», «Ялинка», «Анелі», «Первоцвіт: музичний збірник», «Шурхотина: музична казка», «Дванадцять свят», «Жива вода», «Славення», «Вишиванка», «Гарячі сонечка», «Ми чекаємо Миколая», «Золота Пасха», «Мій край», «Галичаночка», «Тарасова Україна», «Таємниця місячного сяйва», «Пісня з казкою гуляла», «Україна славні діти», «Творіння Божої краси» та «Церковна абетка».
 5. Творчість Василя Шевчука: поетичні книжки для дітей «У труді зростаємо», «Гілка яблуні», «Довгоногі косарі», «На зеленому роздоллі», «Ходімо весну зустрічати!» науково-популярний нарис «Синочок сонця», збірка оповідань «Як Андрійко біди позбувся».
 6. Творчість Нелі Шейко-Медведєвої для дітей: збірки п'єс-казок для дітей «Квітка щастя», «Чари осіннього лісу», «Зачаклована карета». Авторка понад 40 п'єс для дітей та юнацтва.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Підготовка повідомлення і навчально-методичних матеріалів про письменників за визначеним планом.

- Розповідь про життєвий шлях письменника.
 - Аналіз творчості для дітей: а) жанри, в яких працює; б) ідейно-тематичне спрямування творів; в) характеристика образів; г) особливості індивідуального стилю; д) пізнавальне, виховне, естетичне значення творів
 - Портрет письменника, художні тексти (не менше 10 поетичних, 5 прозових (повісті (уривки 10-15 сторінок), оповідання, новели тощо) і матеріали за творчістю письменника чи про нього з періодики, вказати використану літературу чи інтернет-ресурси. Кожен студент обирає для повідомлення чи реферату творчість одного письменника.
2. Напишіть реферат на тему: «Основні тенденції розвитку сучасної української поезії для дітей», «Особливості тематичного та жанрового розвитку сучасної української прози для дітей».
 3. Зробіть (письмово) огляд сучасних періодичних видань для дітей.
 4. Зробіть огляд збірок для позакласного читання молодших школярів. Визначте морально-етичне спрямування творів.
 5. Вивчіть напам'ять поезії для дітей Г.Чубач, А.Качана, І.Січовика, В.Голобородька, М.Грігоріва, Г.Кирпи, О.Кротюк, Н.Горик, Г.Ткачук та ін.
 6. Створіть дидактичні ігри з використанням літературних текстів Г.Чубач, А.Качана, І.Січовика, В.Голобородька, Нелі Шейко-Медведевої, В.Багірової, Г.Кирпи, О.Кротюк, Н.Горик, Г.Ткачук, В.Шевчука та ін. для дітей молодшого шкільного віку.
 7. Розробіть урок літературного читання з використанням технології критичного мислення і продемонструйте його.
 8. Змоделюйте ділову гру «Шість мислячих капелюхів де Боно» на уроках літературного читання у початкових класах.
 9. Змоделюйте фрагмент уроку словесності, використавши стратегію розвитку критичного мислення РАФТ.

Література:

1. Богданець-Білоskalенко Н.І. Українська дитяча література. Маловідомі твори українських дитячих письменників II половини XIX ст. – I половини XX ст.: навчальний посібник К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. 280 с.
2. Мацевко-Бекерська Л.В. Дитяча література та практикум виразного читання: Навчально-методичний посібник. Львів, Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2005.
3. Мацевко-Бекерська Л.В. Урок читання у початковій школі: Навчально-методичний посібник. Львів, 2004.
4. Рідне слово: хрестоматія: у 2-х т. / уряд. А. Мовчун, З. Варавкіна К.: Арій, 2007. 656 с.

5. Українська література для дітей: хрестоматія/ упоряд. А.І. Мовчун (та ін.). К.: Арій, 2011592 с.

Тема 6. Українська література для дітей на початку ХХІ ст.

Питання для обговорення

1. Творчість Івана Андрусяка: віршовані казки: «Зайчикова книжечка», «Зайчикове Різдво», «Звіряча абетка», казка-гра «Магазин невидимих речей», казки «Морськосвинський детектив», вірші «М'яке і пухнасте», «Чупакабра та інші зайчики. Усе солодший сад», «Кабан дикий — хвіст великий», «Абетка-прозивалка», «Лякація: нові вірші для дітей», повісті, повісті-казки та оповідання: «Стефа і Чакалка», «Друга історія Стефи і Чакалки», «Стефа і Чакалка. Видання друге, ще капосніше», «Вісім днів із життя Бурундука», «Закоханий Бурундук та інші розбишацькі історії», «28 днів із життя Бурундука», історично-пригодницька повість «Сірка на порох», пригодницькі та історично-пригодницькі оповідання «Нечиста сила та інші капосні історії» та ін.
2. Творчість Юрія Бедрика: книжки віршів для дітей «Тьотя Бегемотя», «Снюсь-нюсь-нюсь».
3. Творчість Василя Голобородько: збірки дитячої поезії «Віршів повна рукавичка», «Соловейків теремок», «Хлопчик малює літо».
4. Михайло Григорів: поетичні збірки для дітей «Вези мене, конику», «Зелена квітка тиші».
5. Роман Скиба: книги для дітей – «Зайчик і дощик», «Кожному по скибці», «Кольоровинки», «Рибне місце», «Перевіршики», «Баламутинки».
6. Сергій Пантюк: збірка дитячих віршів «Неслухняники».
7. Творчість Галини Кирпи: поетичні книжки «День народження грому», «Гостини», «Цвіт королевий», «Ковток тиші», «Слон мандрує до мами»; віршів та оповідань «Чарівний вузлик». Г.Кирпа – автор посібника з етики для початкової школи «Андрійкова книжка» (для 1, 2 кл. – 1992, для 3 кл. – 1993, для 4 кл. – 1996; у співавт.), укладач шкільних читанок: «Ластівка», «Біла хата», «Писанка» (1992), «Зелена неділя» (1993), народознавчої книжки для дітей: «Забавлянки мами Мар'янки» (1992, у співавт.), «Ну й гарно все придумав Бог» (2003); Перекладацька діяльність Галини Кирпи.
8. Мар'яна Савка: – авторка книжок для дітей: «Чи є в бабуїна бабуся?», «Лапи і хвости», «Казка про Старого Лева», «Босоніжки для стоніжки», «На болоті», «Тихі віршики на зиму».
9. Творчий доробок Оксани Кротюк для дітей: збірки «Неслухняне левеня», «Найкраща земля», «Абетка», «Веселі єноти», «В зоопарку», «Чорне море й синій кит», «Каламар», «Чап-чалапу, гусоньки!», «От би мені коника»,

- «Прилетіла пташечка», «Купці, купці, гусочко!», «Михлик їде на море», «Рукавичка для носа», «Песик Чапа».
10. Творчість Ніни Горик: збірка поезій для дітей «Погожою дниною над Україною».
 11. Леся (Лариса) Мовчун – авторка поетичних, драматичних та прозових творів для дітей. Книги Л. Мовчун: «Неслухняні яблучка»: Вірші для дітей, «Чепуриться черепаха»: Скоромовки, «Відцвітають птахи»: Поезії, «Кактусове королівство»: Казки для малят, «Ви такого ще не чули?» Вірші, «Мовна лікарня. Пригоди Лерки Севрючки і цікаві завдання з культури мови», «Усе підростає» Поезія, «Арфа для павучка», «Про цікавих тварин загадки малим», «Цікава розмова про мову. Чого тобі не розповіли на уроці», «Рожевий записник детектива Стасика»: Повість-казка, «Бабай-Ага і козак Невидим» П'єси для мол. шк. віку та ін.
 12. Творчість Зірки Мензатюк: збірки казок «Тисяча парасольок», «Київські казки», «Казочки-куцохвостики», «Як до жабок говорити», «Арніка» – казка про найчарівніше зілля Карпат, «Макове князювання», книжки «Мільйон мільйонів сестричок», «Наші церкви: історія, дива, легенди», «Таємниця козацької шаблі», «Катрусині скарби».
 13. Галина Ткачук – авторка поетичної збірки «Біле благо», повістей для дітей «Вікно до собаки», «Вечірні крамниці вулиці Волоської», «Білка Квасоля та Опівнічний Пожирака», книжок-картинок для читачів-початківців «Великодній пікнік», «Гойдалка під кленом», «Синя коробка», «Зелена білка», «Моя найтихіша книжка», збірки оповідань «Тринадцять історій у темряві» та пізнавальних книжок «Школознавство» і «Книжка про сміття» (у співавторстві із авторами-підлітками) та ін.
 14. Олександр Гаврош: дитячі книжки – «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу», «Пригоди тричі славного розбійника Пинті», «Галуна-Лалуна або Іван Сила на острові Щастя», «Олександр Гаврош про Григора Пинтю, Олександра Духновича, Івана Силу, Адальберта Ерделі, Августина Волошина», «Дідо-Всевідо», «Розбійник Пинтя у Заклятому місті», «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу», «Різдвяний песик», «Легенди Срібної Русі», «Пригоди тричі славного розбійника Пинті», «Закохані казки», «Музей пригод», «Різдвяна історія ослика Хвостика», «Врятувати Тараса Шевченка», «Героїчні канікули», «Казки для Елізи» та ін.
 15. Олександр Дерманський: книги для дітей «Чудове Чудовисько», «Король буків, або Таємниця Смарагдової Книги». «Бабуся оголошує війну», «Царство яблукарство», «Корова часу», «Казки Дракона Омелька», «Лавка тітоньки Мальви», «Царство яблукарство», «Чудове чудовисько в Країні

Жаховиськ», «Корова часу», «Казки Дракона Омелька», «Чудове Чудовисько і Погане Поганисько», «Крамничка тітоньки Мальви», «Бигимоти – не медмеді», «Маляка – принцеса Драконії», «Маляка і Навіжений дракон», «Маляка і Гаплик», «Стонадцять халеп Остапа Квіточки», «День народження привида», «Коли Онисько був малесенький», «Казки про все на світі», «Жменька тепла для мами» та ін.

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Підготуйте відгук на книги для дітей, написані сучасними українськими письменниками («Іван Андрусяк про Дмитра Туптала, Григорія Квітку Основ'яненка, Тараса Шевченка, Ніла Хасевича, Олексу Довбуша». Олександр Гаврош: «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу», «Пригоди тричі славного розбійника Пинті», «Олександр Гаврош про Григора Пинтю, Олександра Духновича, Івана Силу, Адальберта Ерделі, Августина Волошина» тощо). За власним вибором. Обґрунтуйте, чому факти історії легше сприймаються дітьми молодшого шкільного віку на прикладі пригодницько-історичних творів, ніж із підручника історії?
2. Зробіть аналіз художнього твору сучасного письменника (на власний вибір) за схемою: 1. Дата написання або першої публікації. Життєві обставини, що вплинули на написання твору. Визначення складових сюжету: пролог, експозиція, зав'язка, перипетії, кульмінація, розв'язка, епілог. 1.1. Мотивація ключових сюжетних елементів. 1.2. У масштабному творі виділення домінуючих персонажів, їх роль у розвитку сюжетних ліній. 2. Композиція твору. 3. Функція окремих персонажів. 3.1. Образ героя (героїв). 3.2. Засоби створення типу героя. 4. Особливості оповіді (автор, оповідач, герой). 5. Особливості стилю. 6. Жанр твору. 7. Пояснення назви. 8. Зв'язок назви із складовими внутрішньої форми твору.
Схема аналізу віршованого твору: 1. Дата написання (першої публікації). Життєві обставини, що мали безпосереднє відношення до написання твору. 2. Виявлення сюжету твору або ліричного сюжету з усіма його складовими. 3. Композиція. 4. Віршова організація твору. 5. Жанр. 6. Образ ліричного героя. 7. Пояснення назви.
3. Зробіть огляд, рецензування сучасних періодичних видань для молодших школярів.
4. Підготуйте комікси для дітей молодшого шкільного віку за мотивами художніх творів.

5. Зробіть огляд, напишіть відгуки на сучасні книги для дітей, написані українськими письменниками: І.Андрусюком, Ю.Бедриком, В.Голобородьком, М.Григорівим, Р.Скибою, С.Пантюком, Г.Кирпою, М.Савкою, О.Кротюк, Н.Горик, Л.Мовчун, З.Мензатюк, Г.Ткачук, Л.Повх, Г.Малик, О.Гаврошем, О.Дерманським та ін.
6. Зробіть анотацію на сучасну дитячу книжку як засіб заохочення до читання. Напишіть анотацію до збірки одного з сучасних авторів творів для дітей (за вибором студента)
7. Проведіть дослідження:
 - Роль дитячої літератури в формуванні національної самосвідомості та світоглядних позицій дитини.
 - Підготовка до сприйняття художнього твору в структурі уроку позакласного читання
 - Твори сучасних авторів на сторінках дитячих часописів
 - П'єси-казки в сучасному дитячому читанні
 - Жанр повісті-казки в сучасній літературі для дітей.
 - Образи природи в літературі для дітей. Функціональне навантаження.
 - Автобіографічні твори про дитинство в дитячій літературі.
 - Особливості розкриття гендерних стереотипів у літературі для дітей.
 - Дитяча художня книжка як засіб навчання, виховання і розвитку.
 - Ілюстрація у книзі для дітей, яка їх роль?.
8. Підготуйте презентацію на тему «Дитяча періодика ХХІ століття», «Дитяча книга ХХ століття», «Дитяча книга ХХІ століття», «Зарубіжна дитяча література. Розвиток російської дитячої літератури ХХ століття», «Літературна зарубіжна казка. Казки народів Європи. Проблеми, мотиви, образи дітей».

Література:

1. Богданець-Білоskalенко Н.І. Дитяча література. Твори українських письменників II половини ХХ ст. – початку ХХІ ст.: навчальний посібник / Н.І. Богданець-Білоskalенко. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 480 с.
2. Кизилова В. В. Українська література для дітей та юнацтва: новітній дискурс : навчально-методичний посібник для студ. вищих навч. закл. Старобільськ : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2015. 236 с
3. Качак Т. Б. Література для дітей і дитяче читання у контексті сучасної літературної освіти: збірник науково-методичних статей. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2013. 132 с.
4. Качак Т. Б. Тенденції розвитку української прози для дітей та юнацтва поч. ХХІ ст.. Монографія. К.: Академвидав, 2018. 420 с.

5. Мацевко-Бекерська Л.В. Урок читання у початковій школі: Навчально-методичний посібник. Львів, 2004.

Тема 7. Виховний потенціал дитячої літератури Закарпаття

Питання для обговорення

1. Етнопедагогіка дитячого фольклору регіону Карпат.
2. Дитяча література Закарпаття як засіб розумового розвитку та виховання (логорифи О.Духновича, загадки В.Ладижця, С.Жупанина, Лідії Повх-Ходанич, ігрові вірші Марійки Підгірянки, Б.Салаї, Г.Малик, Ф.Кривіна, Л.Кудрявської, Ю.Шипа, оповідання М.Томчанія, Ю.Керекеша, Ф.Кривіна, Л.Кудрявської, повісті І.Невицької, О.Маркуша, В.Ладижця, Г.Малик, казки С.Панька, В.Шкірі, драми Д.Кешелі, В.Густі, Г.Малик та ін.
3. Патріотичне виховання засобами крайової дитячої літератури. Патріотична лірика О.Духновича, В. Гренджі-Донського, Марійки Підгірянки, Ю.Боршоша-Кум'ятського. Тема рідного краю у віршах В.Ладижця «Гуцулик», «На полонину», «Мов журавлі, вози курличуть», «Вербички», С. Жупанина «Чабанець», «Вівчарський вогник», «Гірська стежинка», «Журавлик», «Чабанова сестричка», В.Фединишинця «Сінокіс», Г.Малик «Полонинський дощик», Л.Повх «Наші гори», зб.поезій «Наше місто превеселе» та ін.
4. Моральне виховання засобами дитячої літератури Закарпаття. Змістове наповнення букваря О.Духновича «Книжиця читалная для начинающих» як зведення правил для школяра як поводитися відповідно до норм християнської моралі.. Вірші «Радість весни», «Про шкільні радості», «Загадки», «Афоризми». Творчість В. Гренджі-Донського, Ю.Боршоша-Кум'ятського, Ф.Потушняка, Ю.Гойди, Ю.Керекеша, І.Чендея, В.Ладижця С.Жупанина, П.Скунця, Лідії Повх-Ходанич, П.Ходанича, Г.Малик, О.Гавроша та ін)

Завдання для самостійної та індивідуальної роботи:

1. Підготуйте есе на тему «Етнопедагогіка дитячого фольклору регіону Карпат».
2. Запишіть від бабусь та дідусів колискові пісні, легенди перекази та інші зразки дитячого фольклору і зробіть книжечку «Фольклор моєї родини».
3. Підготуйте реферат на тему «Модель формування особистості у новітній дитячій літературі на Закарпатті».
4. Зробіть огляд літературно-критичних матеріалів про творчість для дітей В.Гренджі-Донського, Ю.Боршоша-Кум'ятського, Ф.Потушняка, Ю.Гойди,

- ЮКерекеша, І.Чендея, В.Ладижця С.Жупанина, П.Скунця, Лідії Повх-Ходанич, П.Ходанича, Г.Малик, О.Гавроша та ін
5. Вивчіть напам'ять поезії для дітей О.Духновича, В.Гренджі-Донського, Марійки Підгірянки, Ю.Боршоша-Кум'ятського, В.Ладижця, С.Жупанина, Г.Малик, Л.Повх та ін.
 6. Проведіть дослідження на тему «Літературне краєзнавство як засіб розвитку морально-етичних світоглядних позицій дітей молодшого шкільного віку», або «Формування полікультурної компетентності учнів засобами літературного краєзнавства».
 7. На основі аналізу сучасних підручників з вивчення мовно-літературної галузі у початковій школі розкрийте освітньо-виховний потенціал та методичні аспекти вивчення творів закарпатських письменників у початкових класах. Розробіть план-конспект уроку.

Література:

1. Жупанин С.І. Верховиночка. Література рідного краю: Навч. посібник у 2-х книгах. Кн. 1. К.:Рута, 2003.176 с.
2. Жупанин С.І. Верховиночка. Література рідного краю: Навч. посібник у 2-х книгах. Кн. 1. К.:Рута, 2003.224
3. Закарпатська література для дітей ХХ століття: Антологія. Упорядкування, передмова та підготовка текстів Г.Малик. Ужгород: Закарпаття, 2004. 592с.
4. Ходанич Л.П. Виховний потенціал дитячої літератури Закарпаття: Монографія. Ужгород. Інф.-видавн.центр ЗІППО, 2010.208 с.
5. Хланта І.В. Літературне Закарпаття у ХХ столітті: Біобібліографічний покажчик. Ужгород: Закарпаття, 1995. 292с.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Антологія української літератури для дітей. У 3-х томах. К.: Веселка, 1984.
2. Богданець-Білоskalенко Н.І. Дитяча література. Твори українських письменників II половини XX ст. – початку XXI ст.: навчальний посібник / Н.І. Богданець-Білоskalенко. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 480 с.
3. Богданець-Білоskalенко Н.І. Українська дитяча література. Маловідомі твори українських дитячих письменників II половини XIX ст. – I половини XX ст.: навчальний посібник К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. 280 с.
4. Більчук М. Українські та зарубіжні письменники: розповіді про життя і творчість. Тернопіль: Підручники і посібники, 2014. 240 с.
5. Закарпатська література для дітей XX століття: Антологія. Упорядкування, передмова та підготовка текстів Г.Малик. Ужгород: Закарпаття, 2004. 592с.
6. Зарубіжна література для дітей: хрестоматія/ упор. А.І. Мовчун (та ін.). К.: Арій, 2011 596 с.
7. Кіліченко Л.М. Українська дитяча література / Л.М. Кіліченко. К.: Вища школа, 1988. 431 с.
8. Кизилова В. В. Українська література для дітей та юнацтва: новітній дискурс : навчально-методичний посібник для студ. вищих навч. закл. Старобільськ : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2015. 236 с
9. Кизилова В. Динаміка української літературної прозової казки: монографія. К.: Талком, 2020. 211 с.
10. Качак Т. Літературна освіта молодших школярів. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2016.
11. Качак Т. Українська література для дітей та юнацтва: Підручник. К.:ВЦ Академія, 2016. 350 с.
12. Качак Т. Б., Круль Л. М. Зарубіжна література для дітей: підручник. К.: Академвидав, 2014. 416 с.
13. Качак Т. Б. Література для дітей і дитяче читання у контексті сучасної літературної освіти: збірник науково-методичних статей. Івано-

- Франківськ: Тіповіт, 2013. 132 с.
14. Качак Т. Б. Тенденції розвитку української прози для дітей та юнацтва поч. XXI ст.. Монографія. К.: Академвидав, 2018. 420 с.
 15. Літературознавча енциклопедія: у 2-х томах. / [авт.-укладач. Ю. Ковалів]. К.: ВЦ «Академія», 2007.
 16. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т.Гром'як, Ю.І.Ковалів та ін. – К.: ВЦ «Академія», 2007. 752 с.
 17. Мацевко-Бекерська Л.В. Дитяча література та практикум виразного читання: Навчально-методичний посібник. Львів, Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2005.
 18. Мацевко-Бекерська Л.В. Урок читання у початковій школі: Навчально-методичний посібник. Львів, 2004.
 19. Ревуцький Д. Живе слово: Теорія виразного читання для школи: Перевидання. Львів, 2001.
 20. Рідне слово: хрестоматія: у 2-х т. / упоряд. А. Мовчун, З. Варавкіна - К. : Арій, 2007. – 656 с.
 21. Українська література для дітей: хрестоматія/ упоряд. А.І. Мовчун (та ін.). К. : Арій, 2011 592 с.
 22. Українська дитяча література: хрестоматія: В 2-х Т. / упоряд. І. Луценко, А.Подолінний, Б. Чайковський. К.: Вища школа, 1992. 528 с.
 23. Українська дитяча література: Хрестоматія. Упорядкув. Л.П.Козачок. К.: Вища школа, 2002.519 с.
 24. Українська дитяча література. Хрестоматія: У 2 ч.: Навчальний посібник // Упор. І.А.Луценко, А.М.Подолінний, Б.Й.Чайковський. К.: Вища школа, 1992.
 25. Ходанич Л.П. Виховний потенціал дитячої літератури Закарпаття: Монографія. Ужгород. Інф.-видавн.центр ЗІППО, 2010.208 с.

Допоміжна література

1. Аксьонова Л.В. Чарівний барвінок / Л.В.Аксьонова, В.Т.Гридіна. Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2009. 512 с.
2. Антологія літератури Сумщини / Упоряд. О.П.Столбіна. Суми: Слобожанщина, 1995. 233 с.
3. Антологія української літератури для дітей. У 3-х томах. К.: Веселка, 1984.
4. Веселка: [антологія української літератури для дітей: у 3 т.] / упоряд., біогр. нариси Б.Й.Чайковського; передм. М.Г.Жулинського. К.: Веселка, 1985. – Т.3. К.: Веселка, 1985. 675 с.
5. Грицай М. С. Українська народнопоетична творчість: підручник для студ. філол. факультетів унтів / М. С. Грицай, В. Г. Бойко, Л. Ф. Дунаєвська ; за ред.: М. С. Грицай . Київ : Вища школа, 1983 . 359 с.
6. Гурвич Ф.Х. Українська дитяча література: [хрестоматія критичних матеріалів] / Ф.Х.Гурвич, В.С.Савенко. К.: Рад. школа, 1969. 351с.
7. Довженок Г.В. Український дитячий фольклор. К.: Наукова думка, 1981.
8. Давиденко Г.Й. Вивчення зарубіжних творів у початковій школі. Х.: Ранок. 2008.192 с.

9. Допитливим чомучкам: Книга для читання дітям п'ятого року життя /А. А.Ємець та ін.; заг. ред. О. В.Джежей. Х.: Вид. група «Основа», 2007. 320 с.
10. Жупанин С.І. Верховиночка. Література рідного краю: Навч. посібник у 2-х книгах. Кн. 1. К.:Рута, 2003.176 с.
11. Жупанин С.І. Верховиночка. Література рідного краю: Навч. посібник у 2-х книгах. Кн. 1. К.:Рута, 2003.224 с.
12. Закувала зозуленька. Антологія української народної творчості. К.: Веселка, 1989.
13. Звичайне і незвичайні / уклад. О.Списа. Донецьк: ІГО, 2007.207 с.
14. Історія української літератури кінця ХІХ – початку ХХ століття /За ред. П.П.Хропка. К.: Вища школа, 1991. 512 с.
15. Історія української літератури ХІХ ст. /За ред. М. Яценка. К.: Либідь, 1995.
16. Історія української літератури ХХ ст. У двох книгах /За ред. П. Дончика. К.: Либідь, 1998.
17. Калинова сопілка. Антологія української народної творчості: казки, легенди, перекази, оповідання. К.: Веселка, 1989. 615 с.
18. Калуська Л. Дивокрай. У 2-х книгах/ Л. Калузька. Тернопіль, 2007.
19. Книга для читання у дитячому садку / Ред.-упор. О.А.Кузнецова. Д.: Сталкер, 2002. 320 с.
20. Майбутнім першокласникам: Книга для читання дітям шостого року життя /А. А.Ємець та ін.; Заг. ред. О. В.Джежей. Х.: Вид. група «Основа», 2007. 320 с.
21. Новальська Т. Читання в Україні в новому столітті Вісник книжкової палати. 2002. №12. С. 21–24.
22. Папуша О. Дитяча література як маргінес літературознавчої теорії: до проблеми конституювання об'єктів наукового дискурсу // Слово і час. 2004. №12. С. 20–26.
23. Перро Ш. Сказки матушки Гусьїни, или Истории и сказки билих времен с поучениями. Пер.с фр. В.Гошко. М.: Худож.лит., 1991. 142 с.
24. Українська дитяча література. Хрестоматія критичних матеріалів. К.: Вища школа, 1969.
25. Українська дитяча література: [хрестоматія] / вступ. ст. та упорядкув. Л.П.Козачок. К.: Вища школа, 2009. 519 с.
26. Українська дитяча література: [хрестоматія] / вступ. ст. та упорядкув.: І.А.Луценко, А.М.Подолінний, Б.Й.Чайковський. К.: Вища школа, 1992. 286 с.
27. Український фольклор. Хрестоматія /За ред. О.Брициної. К.: Освіта, 1997.
28. Українські традиції і звичаї: [авт.-упорядн. В.М.Скляренко, А.С.Шуклінова, В.В.Сядро; худ. В.М.Юденков, Л.Д.Киркач-Осипова]. Харків: Фоліо, 2007. 318 с. (Дитяча енциклопедія).
29. Хрестоматія з української літератури /Укладачі Жебка І.І. і Жебка М.В. К.: Наукова думка, 1997. Збірки творів письменників.

Інформаційні ресурси

1. Барабока. Простір української дитячої книги [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статей: <http://www.barabooka.com.ua/category/books/>.

2. Веб-сайт Національної бібліотеки України для дітей. - Режим доступу <http://www.chl.kiev.ua/>
3. Гнідець У. С. Інакші/інші, чужі/свої діти. Нова література [Електронний ресурс] / У. С. Гнідець. – Режим доступу до статті: <http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/47>.
4. Гнідець У. С. Концептуалізація розуміння сучасної літератури для дітей та юнацтва в світлі наукової критики [Електронний ресурс] / У.С. Гнідець. – Режим доступу до статті: <http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/46>.
5. Качак Т. Б. Про комп'ютерний Вірус, мандри і дитинство... (рецензія) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/72>.
6. Качак Т. Б. Дитяча література: навчально-методичний посібник (для студентів спеціальностей «Початкова освіта», «Дошкільна освіта») / Т. Б. Качак, Л. М. Круль.– Івано-Франківськ: Тіповіт, 2014. – 236 с. – Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/909.pdf>.
7. Кизилова В. В. Українська література для дітей та юнацтва: новітній дискурс : навчально-методичний посібник для студ. вищих навч. закл. Старобільськ: Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2015. – 236 с. – Режим доступу: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/207/1/Ukrainska%20literatura%20dlya%20ditey%20ta%20unactva.pdf>.
8. Краща література юним читачам [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chl.kiev.ua/key/>.
9. Марчун О.В. Матеріали до вивчення дитячого фольклору : навч. посібник / О. В. Марчун. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2010. – Ч. 1. – 201 с. – Режим доступу: <http://philology.knu.ua/files/2015/kids-folklore.pdf>.
10. Павленко М. Дитяча література – не сюсюкання [Електронний ресурс] / Павленко М. – Режим доступу до статті: <http://vsiknygy.net.ua/interview/575>.
11. Павленко М. Казви всіх країн, єднайтеся! [Електронний ресурс] / Марина Павленко. – Режим доступу до статті: <http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/50>.
12. Торчинська З.К. Вивчення українського дитячого пісенного фольклору у днз / З.К. Торчинська. – Режим доступу: file:///D:/znppo_2015_18_37.pdf.